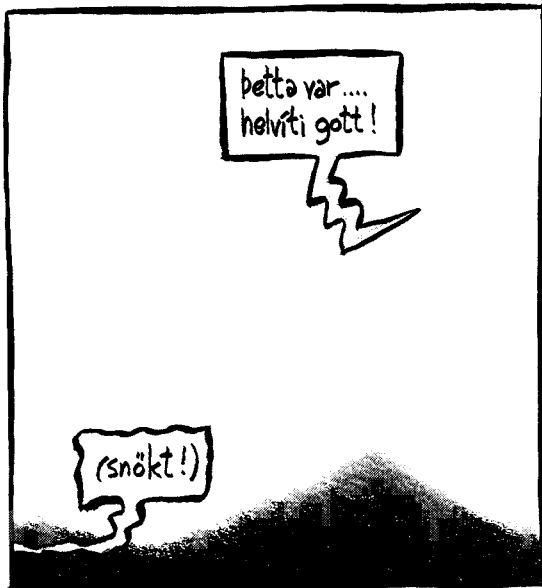

UTAN ENDIMARKA LANDAFRÆÐINNAR

innan sagnaheims bjarna hinrikssonar

„Ágústa ... Ertu virkilega að gera mér þetta?“ spyr hið beygða tröll í upphafi myndasögunnar TRYGGÐATRÖLL. Svar við spurningunni birtist í ferkantaðri talblöðru sem á upptök sín utan myndflatarins: „...aaa-ah-ah-aaa...“ Texti næstu myndramma skýrir samband/sleysi tröllsins og heimasætunnar betur. Á meðan trölllið syrgir horfin stefnumót þeirra við ána, gleymda göngutúra í næturbirtunni, faðmlög í fjallakvosinni og kossana sætu, svarar hún atlotum kaupmannsins, hins nýja elskhuga síns. Þessum tvísöng trega og girndar lýkur í síðasta myndramma á fyrstu síðu þar sem gefið er til kynna að trölllið sé brostið í grát og að ástarleik Ágústu og mótleikara hennar sé lokið.

Bjarni Hinriksson birti TRYGGÐATRÖLL í fimmta hefti myndasögutímaritsins *Gisp!* en það var jafnframt sýningar skrá fyrir sýningu á frönskum og íslenskum myndasögum á Kjarvalsstöðum haustið 1992. Sýningin var samstarfsverkefni franska utanríkisráðuneytisins, *Gisp!* og Listasafns Reykjavíkur og liður í þeirri viðleitni safnsins „að vekja athygli á ýmsum greinum listiðkunar sem setið hafa hjá“, svo vitnað sé til inngangsróða þáverandi formanns menningarmálanefndar. Sýningin varð eins konar lokaáfangi í starfi þess hóps íslenskra myndasagnahöfundu sem staðið hafði að útgáfu *Gisp!* undanfarin tvö ár. Höfuðmarkmið hópsins var að skapa sér og öðrum vettvang til að birta íslenskum lesendum íslenskar myndasögur, en auk þess mátti í tímaritinu lesa ýmsar greinar, þar á meðal viðtöl við tvo brautryðjendur þessa listforms á hér á landi, þá Sigurjón Sæmundsson og Sigurð Örn Brynjólfsson. Sá tónn metnaðar og alvöruleysis sem einkenndi útgáfunna var sleginn með þremur tilvitnunum í inngangi að fyrsta heftinu. Þar var haft eftir mexíkóskum „listaköllum“, þeim Siqueiros og Rivera, að myndasagan væri eitt merkasta framlag tuttugustu aldarinnar til heimsmenningarinnar. Þá var haft eftir Picasso að eina eftirsjá lífs hans hefði verið að hafa aldrei gert myndasögur. Loks var vitnað til fleygra orða Anders And: „Ah, ah, jeg får kvalme.“ Ásamt Bjarna Hinrikssyni voru Þórarinn Leifsson, Ólafur J. Engilbertsson, Jóhann I. Torfason, Halldór Baldursson og Bragi Halldórsson í ritnefnd fyrsta heftis *Gisp!*. Síðar kom Þorri Hringsson inni hópin en aðrir gengu úr skafinu.

Bjarni nýtti sér vel þann vettvang sem skapaðist við útgáfu *Gisp!*. Hann birti sjö myndasögur í heftunum fimm og tók auk þess virkan þátt í ritstjórninni. Það er vissulega verðugt verkefni að skoða sögurnar sjö, sem og ýmsar fleiri myndasögur sem Bjarni hefur birt héraðs og erlendis á síðastliðnum fimm árum, bæði með hlidsjón af því sem aðrir *Gisp!*-félagar hafa verið að fást við og ekki síður til að greina þá þróun sem orðið hefur á myndstíl Bjarna. Sá þáttur myndasagna hans sem kallar þó frekast á samræðu er sjálf frásögnin og þau margræðu tákni sem felast í henni. Hér gefst aðeins tómi til að fjalla um tvö þessara tákna, trölllið og kirkjuna.

BEYOND THE BOUNDARIES OF GEOGRAPHY

within the storyworld of bjarni hinriksson

“Ágústa ... are you really doing this to me?” asks the weebegone troll at the beginning of Bjarni Hinriksson’s comic strip THE FAITHFUL TROLL. The answer appears in a square balloon originating outside the panel: “...aaa-ah-ah-aaa...”. The captions to the panels that follow explain the relationship, or lack of one, between the troll and the young wench more closely. At the same time as the troll mourns their vanished trysts by the riverside, their forgotten walks in the bright summer nights, their embraces in the sheltered hollow on the mountainside and their sweet kisses, she responds to the lovemaking of the farmhand, her new partner. This duet of melancholy and lust ends in the final panel of the first page with a suggestion that the troll has burst into tears and that Ágústa’s lovemaking with her partner is over.

Bjarni Hinriksson published THE FAITHFUL TROLL in the fifth issue of the comics magazine *Gisp!*, which doubled as a catalogue for an exhibition of French and Icelandic comic strips at Kjarvalsstaðir in the autumn of 1992. The exhibition was arranged jointly by the French Foreign Ministry, *Gisp!* and the Reykjavík Municipal Art Museum, as part of the museum’s efforts to “highlight various branches of artistic activity that have been left to one side,” to quote from the Chairman of the Cultural Committee’s preface. The exhibition served as a kind of final phase in the work of this group of Icelandic cartoonists who had been publishing *Gisp!* for the previous two years.

The main motivation of the *Gisp!* group was to create a forum for themselves and others to publish Icelandic comics for Icelandic readers, as well as various articles, including interviews with two pioneers of this art form in Iceland, Sigurjón Sæmundsson and Sigurdur Örn Brynjólfsson. The note of ambition and levity that typified the magazine was struck with three quotations in the introduction to the first volume. Mexican “art blokes” Siqueiros and Rivera were cited as saying that the comic strip was one of the twentieth century’s most remarkable contributions to global culture. Picasso was quoted that the only regret of his life was never having worked in comics. Finally, there was a quotation of Donald Duck’s immortal words, “Ah, ah, I’m feeling sick.” Besides Bjarni Hinriksson, the editorial committee of the first issue of *Gisp!* comprised Þórarinn Leifsson, Ólafur J. Engilbertsson, Jóhann I. Torfason, Halldór Baldursson and Bragi

margt býr í fjöllum

Líkt og fransk-íslenska myndasagnasýningin á Kjarvalsstöðum haustið 1992 var lokaáfangi tveggja ára átaks Gisp!-hópsins fyrir bættum hag íslensku myndasögunnar, markaði TRYGGÐATRÖLL nokkur kafaskil á höfundarferli Bjarna. Í sögunni koma saman ýmsir efnisþættir sem þróast höfðu í myndasögum hans frá því á námsárunum við École des Beaux-Arts í Angoulême. Tröllid í sögunni („sem átti þess kost að taka á sig mannsmynd í hundrað daga og gerðist smali, varð ástfanginn af sveitastúlku, en breyttist svo aftur í tröll“) heitir Michaelangelo en er kallað Mikki. Tröll með sama nafni en öðruvísi útlits steig fyrst fram á sjónarsviðið árið 1987 í tveggja síðna sögu, IL A DIT: “SEHR GUT, JOSEPH” sem unnin var á frönsku. Persónuna útfærði Bjarni í átt til söguhetjunnar í TRYGGÐATRÖLLI á næstu tveimur árum, fyrst í stuttsagnaröðinni MARGT BÝR Í FJÖLLUNUM (1988) og síðar í margslunginni fimm síðna sögu, KIRKJUNNI Í FJALLINU (1989)

Sá Michaelangelo sem valsar um þessar eldri sögur er að visu grófari til orðs og æðis en tryggðatröllid sem saknar kossanna sætu. Í sjöundu sögunni af MARGT BÝR Í FJÖLLUNUM bregst hann til dæmis við spurningunni: „Hvað gerir tröll þegar íslenska fjallkonan er á bömmur?“ með því að bjóða henni uppi dans. Þau sköthjú tjútta af miklum mót í gegnum sex myndskeið áður en fjallkonan kveður dansherra sinn brosandí. Mikki er ekki síður ánægður með dansinn.

Halldórsson. Thorri Hringsson later joined the group, while others left it.

Hinriksson took good advantage of the forum offered by *Gisp!*. He published seven comic strips in the magazine's five issues, besides playing an active part in editorial work.¹ It is certainly worthwhile to examine these stories, along with others that Hinriksson has published in Iceland and abroad over the past five years, both in comparison to the work of other *Gisp!* members and equally to identify the development that has been taking place in his pictorial style. However, the aspect of his comics that most begs for discussion is the storyline itself and the many-layered symbols it contains. The following discussion will be limited to only two of these symbols: the troll and the church.

what the mountains hide

Just as the Franco-Icelandic exhibition at Kjarvalsstaðir in autumn 1992 was the final phase of the *Gisp!* group's two-year campaign to improve the lot of the Icelandic comic strip, so *THE FAITHFUL TROLL* marked a turning-point of sorts in Hinriksson's career as a cartoonist. It combines various elements that had been developing in his comic strips since his days as a student at the École des Beaux-Arts in Angoulême. The troll in the story ("who had the chance to assume human form for one hundred days and become a shepherd, fell in love with a country wench, then turned back into a troll") is named Michaelangelo, or Mikki for short. A troll with the same name, but a different appearance, made its debut in 1987 in a two-page strip, *IL A DIT: "SEHR GUT, JOSEPH,"* written in French. Hinriksson developed the character towards the hero of *THE FAITHFUL TROLL* over the following two years, at first in the short-story series *WHAT THE MOUNTAINS HIDE* (1988) and later in a subtle five-page strip, *THE CHURCH IN THE MOUNTAIN* (1989).

The Michaelangelo trucking along through the earlier strips is admittedly coarser in both word and deed than the faithful troll who yearns for lost, sweet kisses. In the seventh tale of *WHAT THE MOUNTAINS HIDE*, for example, he answers the question "What do trolls do when Iceland's Maid of the Mountains is on a bumper?" by inviting her to dance. They twist and shake energetically through six panels, until the maid of the mountains bids her dancing partner farewell with a smile. In *THE FAITHFUL TROLL*, by comparison, the "sensitive" Michaelangelo has no sooner heard Ágústa's sighs beneath her new lover than he bumps into the Maid of the Mountains in person with the gigantic Stud-Troll, who have been "having a grind behind a rock." This time, Mikki is disgusted.

Í TRYGGÐATRÖLLI, til samanburðar, er hinn „viðkvæmi“ Michaelangelo ekki fyrr búinn að hlýða á stundur Ágústu undir nýja elskhuganum en hann gengur fram á sjálfa Fjallkonuna og hið íturvaxna Kyntröll sem hafa verið „að knúast á bak við stein“. Í þessu tilvikum er Mikka stórlega misboðið.

Tröllheimur Bjarna ber vott um viðleitni hans til að sameina hið alþjóðlega táknmál myndasögunnar „þjóðlegum“ viðfangsefnum. Að þessu leyti má bera tröllasögur hans saman við þá úrvinnslu fornsagna og þjóðsagna sem fram fór í verkum ýmissa frumherja íslenskrar myndlistar (á þeim tíma þegar fjallkonan prýddi ennþá bakhlíð íslenskra peningaseðla). Andspænis fátæklegum myndarfi leitundu menn á borð við Jón Stefánsson, Einar Jónsson, Mugg og Ásgrím Jónsson gjarnan að móttífum í sigildum söguþefnum. Ýmsar ástæður lágu þarna að baki, en það hafði væntanlega sitt að segja að framtíð myndlistar í landinu valt á því að hún eignaðist hlutdeild í þeirri viðurkenningu sem sögurnar nutu.² Þegar að því kom að veita erlendum, ögrandi straumum inni íslenskt myndlistarlíf myndaði hin þjóðlega hefð ennfremur ákjósanlegt mótvægi; hér mætti til dæmis benda á kúbísk áhrif í höggmyndinni *Sæmundur á selnum* eftir Ásmund Sveinsson. Sambærilega tilhneigingu er unnt að greina í öðrum listgreinum, þar sem sagnaarfurinn var endurskapaður með ýmsum hætti til tjáningar á veruleika tuttugustu aldarinnar. Meðal fjölbreyttra afurða þessa starfs eru *Galdra-Loftur* eftir Jóhann Sigurjónsson, *Sögusinfónía* Jóns Leifs og *Gerpla* Halldórs Laxness.

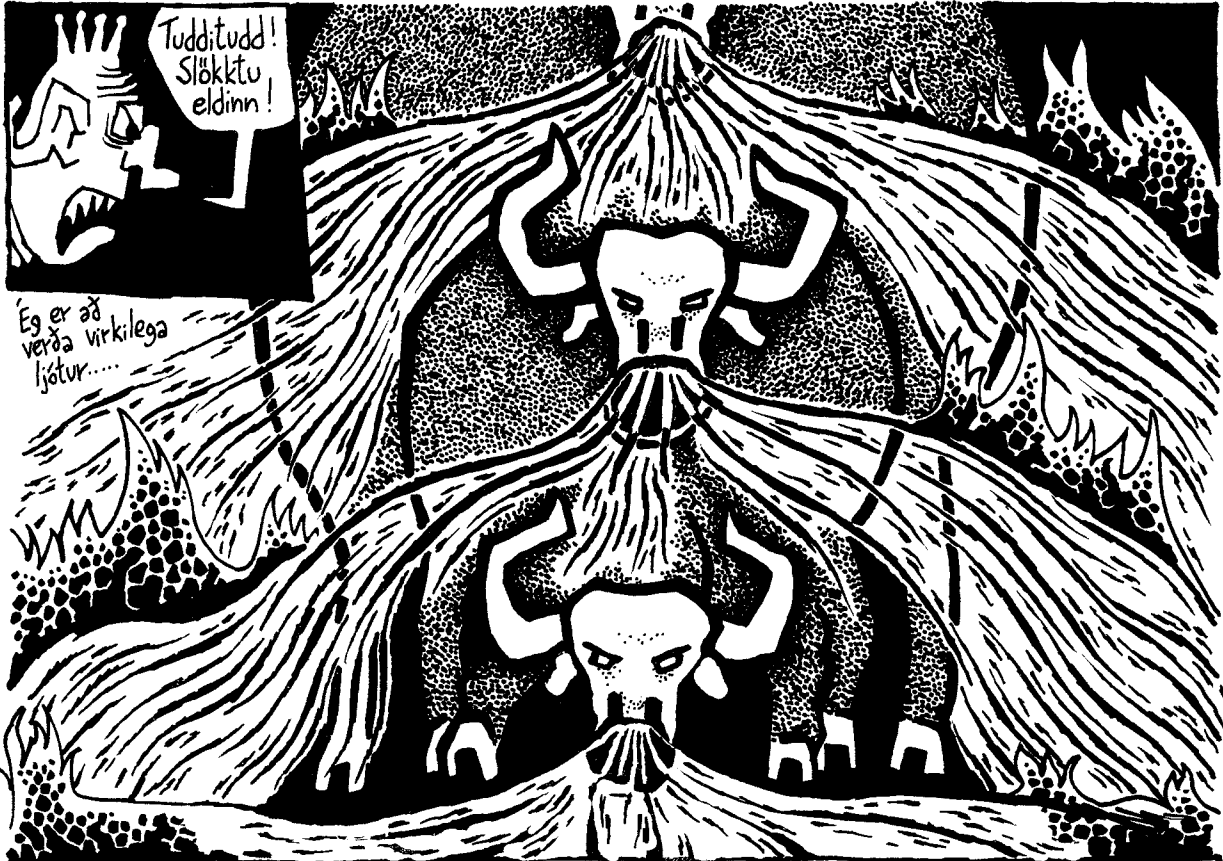
Ástæðurnar fyrir þjóðlegum áhuga Bjarna eru vafalítið of flóknar til að hægt sé að skýra þær í fáum orðum. Þá má benda á að þegar hann sneri heim frá námi árið 1989 stóð hann í svipuðum sporum og þeir sem ruddu nýjum listbrögðum braut hér á landi á fyrri hluta aldarinnar. Það hafði fennt í þá slóð sem eldri myndasagnahefndar höfðu skilið eftir sig; íslensk myndasagnahefnd var tæplega fyrir hendi. Menningarástandið hafði hins vegar breyst frá því á árum áður. Þjóðleg verk íslenskra myndlistarmanna, rithöfundna og jafnvel tónskálda stóðu nú í þeim ljóma sem hafði áður leikið óskiptur um sagna-arfinn. Í samræmi við þessar breyttu aðstæður skapast spennan í þjóðlegustu verkum Bjarna ekki aðeins í átökum við sagnaarfinn, heldur einnig við eldri kynslóðir íslenskra listamanna.

VONARMJÓLK (1990) ber þessum átökum glögg vitni.³ Frásögnin er byggð á hinni sigildu þjóðsögu um Búkollu, sem ýmsir íslenskir listamenn hafa myndskreytt í gegnum tíðina; Muggur reid þar líklega á vaðið árið 1914. Bjarni lætur sér hins vegar ekki nægja hlutverk myndskreytara heldur umbyltir hann sjálfri frásögninni. Frávikin felast meðal annars í því að tröllid er illa innrættur kóngur og mjólk Búkollu er „vonarmjólk“ sem kóngurinn vill halda frá bændunum. Með því að frelsa beljuna hyggst strákurinn í sögunni, vinnubræll kóngsins, bera vonina „að nýju út um hinn frjálsa heim“. Í samræmi við þessar breytingar fær sagan nýtt inntak, sem hæfir tímanum. VONARMJÓLK lýkur til dæmis á því að strákurinn spyr Búkollu hvað bændurnir hafi borgað fyrir mjólkina og hún ansar: „Með eða án virðisaukaskatts?“ Jafnhliða vitnar Bjarni með skemmtilegum hætti í íslenska menningarsögu aldarinnar. Bústaður kóngsins – eins konar burstabæjarhöll með stuðlabergsklössum – dregur þannig dóm af þjóðlegum byggingum Guðjóns Samúelssonar.⁴ Þá er tuddi kóngsins, þar sem hann spúir vatni á eldinn, óskilgetið atkvæmi Þorgeirsbola Jóns Stefánssonar og einhverra hinna tvívíðu kúa Gunnlaugs Schevings.⁵

Hvergi birtist þó leikur Bjarna með hefðir þjóðsagna og samtímalistar með jafn skýrum hætti og í TRYGGÐATRÖLLI. Eftirminnilegasti mótleikari Michaelangelos í sögunni er persónan Niræður, en hann býr í reisulegu íbúðarhúsi á miðju mosavöxnu miðhálandinu, „í sjálfskipaðri útleið frá mönnum í von um innblástur“. Michaelangelo er boðið inni hús skáldsins, sem segist hafa glatað „rauða þræðinum“ en vonar að sakleysi trölsins gæti hjálpað sér við að finna hann aftur.

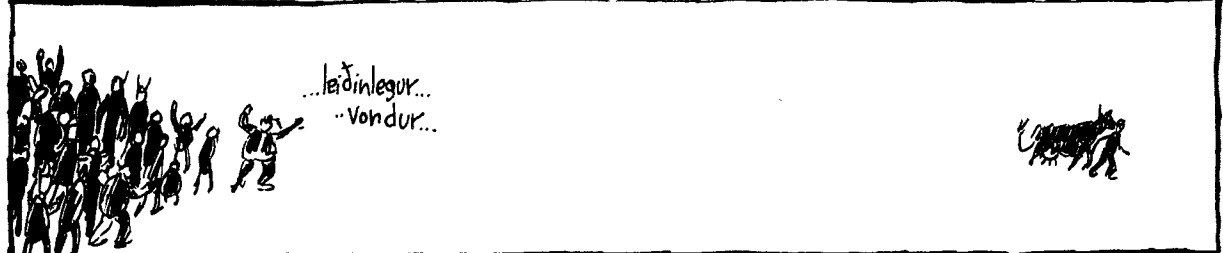
Hinriksson's world of trolls testifies to an attempt to fuse the international symbolism of the comic strip with "ethnic" subjects. In this sense, his troll stories can be compared with the treatment given to the Sagas and folktales in the works of various pioneers of the visual arts in Iceland (in the days when the picture of the Maid of the Mountains still adorned the back of Icelandic banknotes). Faced with a scant visual heritage, artists such as Jón Stefánsson, Einar Jónsson, Muggur and Ásgrímur Jónsson tended to seek out motifs from Icelandic tales. There were various underlying reasons, one of which was presumably that the future of visual art in Iceland depended then on it being able to acquire a share in the recognition afforded to older literature.² When the time came to channel foreign and provocative movements into the Icelandic art scene, the national tradition thereby formed a suitable counterweight; suffice it to point out the cubist influences on Ásmundur Sveinsson's folktale sculpture, *Sæmundur on the Seal's Back*. A corresponding tendency may be seen in other branches of the arts, whereby the heritage was reworked in various ways to express twentieth-century reality. Among the fruits are as different works as Jóhann Sigurjónsson's play *The Wizard Galdra-Loftur*, composer Jón Leifs' *Saga Symphony* and Halldór Laxness' novel *The Happy Warriors*.

The reasons for Bjarni Hinriksson's interest in Icelandic themes are undoubtedly too complex to be summed up in a few words. However, it can be pointed out that, on returning to Iceland in 1989 from studies abroad, he found himself in a similar position to the pioneers of new artistic movements in the first part of this century. The tracks left by earlier comic artists had largely been covered over, and an Icelandic comics tradition scarcely existed. On the other hand, the cultural situation had changed. Ethnic works by Icelandic artists, authors and even composers were now bathed in the glow previously reserved for the Saga heritage. In keeping with these changed circumstances, the tension in Hinriksson's most ethnic works is created by their conflict not only with the Saga heritage, but also with earlier generations of artists. MILK OF HOPE (1990) bears clear witness to these conflicts.³ The story is based on the time-honoured Icelandic folktale about the cow Búkolla, which has been illustrated by many local artists over the years, probably beginning with Muggur in 1914. Hinriksson, however, does not confine himself to the role of illustrator, but turns the tale itself on its head. His modifications include presenting the troll as an evil king, and Búkolla's milk as "milk of hope" which the king wants to keep out of the farmers' hands. By liberating the cow, the boy in the tale, the king's slave, intends to

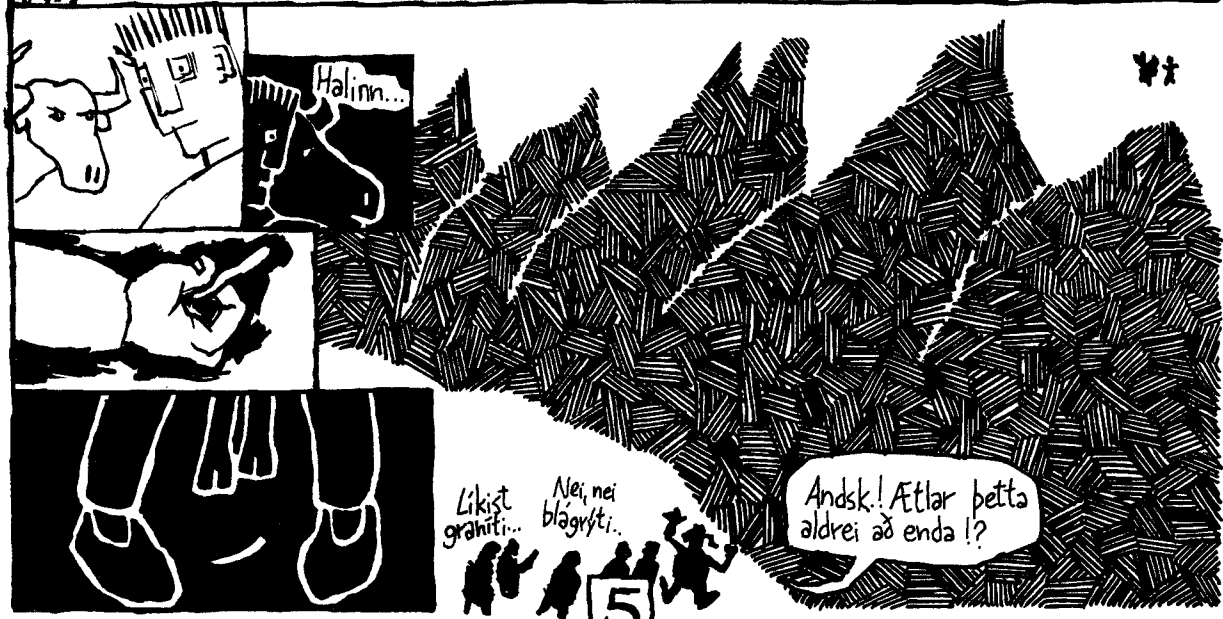

Tudditudd!
Slökktu
eldinn!

Eg er að
verða virkilega
ljóstur.....

...láðinlegur...
...vondur...

Halinn...

Líkist
graniti...
Nei, nei
blágrýti...

5

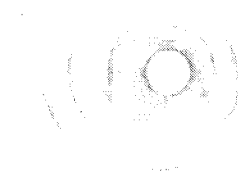
Andsk! Etlar þetta
aldrei að enda!?

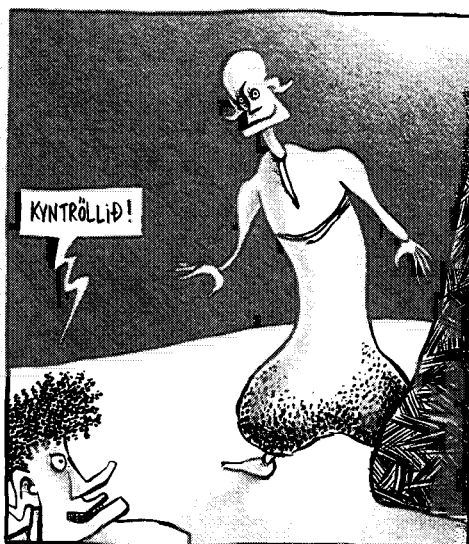
Þegar Mikki segir sakleysi sitt ekki falt kveðst skáldið ekki vilja eignast sakleysið heldur aðeins hlusta á það. Þvínæst daleiðir Níræður tröllid, hlýðir á frásögn þess og er að því búnu „innblásinn á ný“.

Mörking þessa fundar tröllsins og skáldsins liggur ekki í augum uppi. Það er þó hugsanlegt að Bjarni sé hér að sviðsetja almenna tilhneigingu íslenskra listamanna til að leita sér innblásturs í byggðum trölla. Leit Níræðs að sakleysinu samsvarar þá leitinni að þeim viðfangsefnum sem felast í landi okkar og sögu. Afrakstur þeirrar leitir á síðari árum er síst minni en fyrr á öldinni. Bjarni vísar til dæmis til vaxandi hefðar landslagsmálverka með þeirri mynd sem hann dregur upp af landslaginu sem Mikki ráfar um í einsemd sinni. Láréttar linur, einföld form og víðátta kalla fram í hugann verk Georgs Guðna og Guðrúnar Kristjánsdóttur. Orðin sem Bjarni hefur um þetta sögu svið kveðast enn fremur á við titilinn á rómaðri skáldsögu Thors Vilhjálmssonar, *Grámosinn glóir*.

„Já, kreppan áit væntanlega endurreisn og nú vísa afkomendur okkar stefnumáust um mosavaxið miðhlandið.“

Sjálfur stendur Bjarni jafnan í umtalsverðri fjarlægð frá þjóðlegum viðfangsefnum sínum. Hafa má nafn tröllsins í TRYGGÐATRÖLLI til marks um þetta. Það vísar til eins nafntogaðasta listamanns evrópskrar endurreisnar, ítalska myndhöggvarans, malarans og arkitektsins Michaelangelos, en um leið til frægustu persónu bandaríska teiknimyndaiðnaðarins, Mikka músar. Í ljósi þessarar margræðni er ef til vill ástæða til að endurskoða þá túlkun að Mikki sé „músa“ íslenskra listamanna. Bjarni er allt eins að kortleggja mosavaxið landbréf allra þeirra sem fást við skapandi starf á okkar tímum, þegar mörk hámenningar og lágmenningar, þjóðlegra strauma og alþjóðlegra, fortíðar og samtíðar eru að þurrkast út. Hann er þó kannski fyrst og fremst að skemmta sjálfum sér og lesendum sínum með ólíkindalátum í frásögn og teikningu.

spread hope “anew into the free world.” In line with these changes, the story assumes a new content consistent with the age in which it is created. MILK OF HOPE ends, for example, with the boy asking Búkolla how much the farmers had paid for her milk, to which she replies, “With or without VAT?” At the same time, Hinriksson makes entertaining allusions to Icelandic twentieth-century cultural history. The king’s residence – a kind of turf-built farm palace with columnar basalt ramparts – echoes the ethnic architectural style of Guðjón Samúelsson.⁴ The king’s bull, as it spews water to put out the fire, is an illegitimate offspring of the magical Saga bull Thorgeirsboli as depicted by Jón Stefánsson, and some of Gunnlaugur Scheving’s two-dimensional cows.⁵

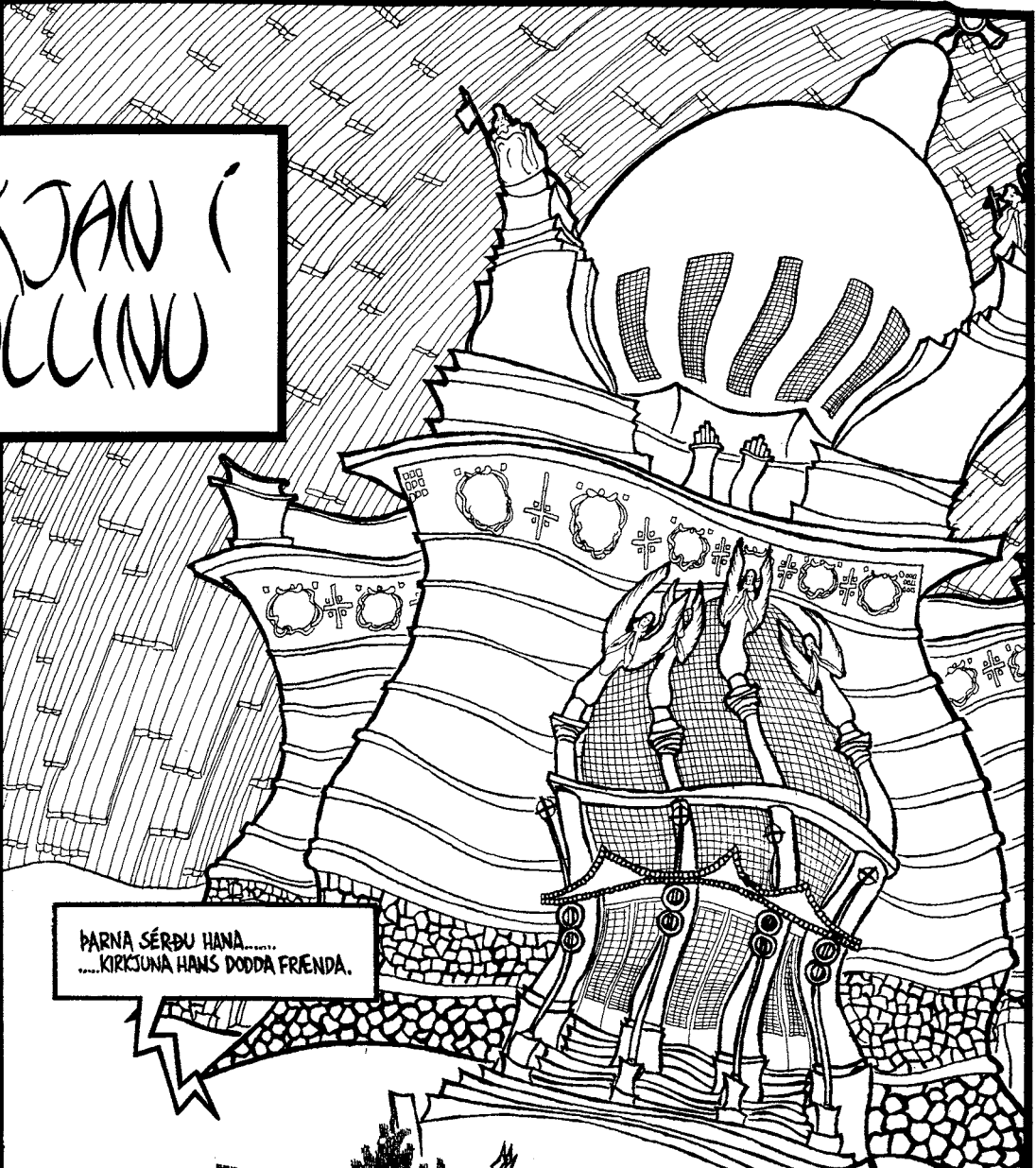
Hinriksson’s play with the traditions of folktales and contemporary art is nowhere seen more clearly than in THE FAITHFUL TROLL. Michaelangelo’s most memorable partner in the tale is Ninety, who lives in an impressive house in the middle of the moss-grown central highlands in self-imposed exile from the world of man, in the hope of finding inspiration. Claiming to have lost his “red thread” but hoping that the troll’s innocence can help him recover it, this poet invites Mikki into his house. When Mikki says his innocence is not for sale, the poet says he does not want to own innocence, only listen to it. Then Ninety hypnotizes the troll and listens to his tale, and is “filled with inspiration anew.”

The significance of this meeting between the troll and the poet is not transparent. Conceivably, Hinriksson is depicting the general tendency among Icelandic artists to seek inspiration in the realm of trolls. Ninety’s quest for innocence would then correspond to the quest for subject matter inherent in the Icelandic landscape and Icelandic history, the fruits of which have certainly been no fewer in recent years than earlier this century. For example, Hinriksson alludes to the growing tradition of landscape painting with his depiction of the landscape where Mikki roams around in his loneliness. The horizontal lines, simple forms and wide open spaces call to mind the works of Georg Guðni and Guðrún Kristjánsdóttir. The language in which Hinriksson describes this setting (“the moss-grown central highlands”), furthermore, echoes the Icelandic title of Thor Vilhjálmsson’s novel, *Justice Undone* (*Grámosinn glóir* / *Grey Moss Glowing*).

Hinriksson himself stands at a brooding distance from his Icelandic themes, as the name of the hero of THE FAITHFUL TROLL indicates. It alludes at once to one of the most famous artists of the Renaissance, the Italian sculptor, painter and architect

KIRKJAN Í FJALLINU

ÞARNA SÉRÐU HANA.....
.....KIRKJUNA HANS DODDA FRENDA.

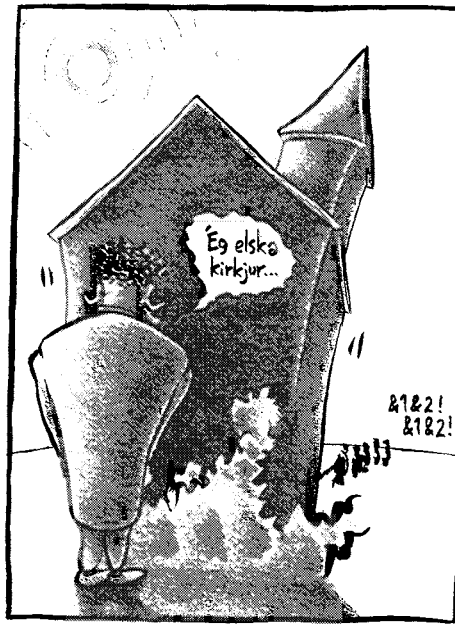

'ÓTRÚLEGT! ÉG HEF ALDREI KOMIÐ Í ÞENN-
AN HLUTA FJALLSINS 'ADUR, BARA SEÐ
KIRKJUNA 'A MYNDUM. HÚN MINNIR 'A.....
'A KONU EINS OG ÞÆR FYRIRFINNAST Í
MANNHEMUM! HVERS VEGNA.....?'

ég elska kirkjur ...

Lesendum ætti að vera orðið ljóst að söguvið TRYGGÐATRÖLLS og margra annarra teiknimyndasagna Bjarna Hinrikssonar er sérheimur, „utan endimarka landafræðinnar“, svo vitnað sé í texta sögunnar. Margt í þessum heimi verður ekki skilið nema með hliðsjón af ómælisviddum menningarsögunnar, aðrir þættir byggjast fremur á innbyrðis tengslum einstakra sagna. Þetta á ekki síst við um kirkjubyggingarnar sem gegna mikilvægu hlutverki í TRYGGÐATRÖLLI. Þegar Michaelangelo hefur snúið baki við Kyntröllinu og Fjallkonunni rekt hann á fimm jöklatröll sem draga íslenska sveitakirkju á eftir sér yfir auðnina. Mikki spyr fyrirliðann hvað gangi á. „Algert leyndarmál“ er svarað. „Við vorum ráðnir í dálfið verkefni ...“ Eftir stutt orðaskipti heldur hópurinn áfram að mjaka byrði sinni yfir auðnina; Mikki horfir hnugginn á eftir þeim.

Dálæti Bjarna á guðshúsum kom fyrst í ljós í sögu sem hann nefndi HIMINHÚS (1988). Þar birtast myndir af Hallgrímskirkju, Háteigskirkju, Landakotskirkju og Laugarneskirkju í *art nouveau*-útfærslu, ásamt hugleiðingu um hlutverk og eðli slíkra bygginga. Af textanum að dæma eru kirkjur „andróm aldanna, saga skugganna“ — risavaxin minnismerki um sögu „sorgarinnar, sælunnar og sálarinnar“. Þau má finna jöfnum höndum í Reykjavík, í Córdoba, í Prag, í Róm, í Angoulême, í Peschiera, í Freiburg, í Worthington ...“. Með KIRKJUNNI Í FJALLINU bætti Bjarni fjallkirkjunni hans Dodda við þessa upptalningu. Sagan hefst á því að Michaelangelo sýnir gestkomandi trölli kirkju Dodda frænda síns. Gestinum þykir mikið til hennar koma en furðar sig á að slíka byggingu sé að finna inni í fjalli, í tröllheimum. Mikki skýrir málið: Jú, sjáðu til, þegar Doddi frændi gat svarað spurningunum þremur á sínum tíma, rétt eftir aldamótin, kaus hann að eyða árunum sínum í mannheimi við arkitektúrnam í Vín. Otto Wagner var prófessorinn hans og þegar Otto lést árið 1918 varð Dodda svo mikið um að hann reisti þessa eftirlíkingu af Steinhof-kirkjunni.

Kirkjan í fjallinu hefur svipuð *art nouveau*-einkenni og íslensku kirkjurnar í HIMINHÚSUM; helsti munurinn er sá að austur-ríska fyrirmyndin er sjálf teiknuð í *art nouveau*-stíl. Andi Otto Wagners, sem Mikki kallar fram með hugaraffi sínu við þetta tækifæri, er þó ósáttur við eftirmyndina. Honum þykir væntanlega að stílláhrifin gangi fram úr hófi. Eftir því sem á söguna liður kemur hins vegar í ljós að Steinhof-kirkjan er einhvers konar tákni fyrir kvenmynd eilífðarinnar. Doddi játar að hann hafi reist eftirlíkinguna í minningu Ölmú (eiginkonu Mahlers?), Vínarstúlkunnar mjúku sem kenndi honum fegurð dauðra hluta og gaf honum „hlýju og hugsun sem ég hef hvorki fyrr né síðar ...“. Það að reisa kirkju samsvarar í þessu tilvikum tregablandinni ástarjótningu.

Bjarni hélt áfram að fást við kirkjur í framhaldssögunni BÝSANBÝSNIN I–II (1990–91), en hún hefst með því að þrjár búlgarskar söngkonur, Trio Balkana, heimsækja Ísland. Verkefni kvennanna er að flytja með söng sínum íslenska kirkju inná áhrifasvæði Stóra Joðsins. Söngkonurnar heimsækja Frikirkjuna og hefja þar söng með þeim áhrifum að kirkjubyggingin lyftist af grunni og flýgur af stað. Hún skilar sér hins vegar ekki til Konstantínópel, eins og að var stefnt. Svo virðist sem álfakonungurinn Hjálmhaldur hafi komist inni sendinguna og náð Frikirkjunni niður í Selárdal á Vestfjörðum, þar sem fyrir eru fleiri guðshús. Brátt kemur á daginn að Hjálmhaldur safnar þeim til að gleðja vinn sinn Michaelangelo, sem „dair kirkjur“.

Michaelangelo, and to the most famous character in the American cartoon industry, Mickey Mouse. Such ambiguity gives grounds to reconsider the view whether Mikki is actually the “muse” of Icelandic artists. Hinriksson is equally charting the moss-grown map of everyone engaged in creative art in our day, when the borders between high and low culture, national and international movements, past and present, are being eroded. On the other hand, he might be above all amusing himself and his readers, with his offbeat story and drawing.

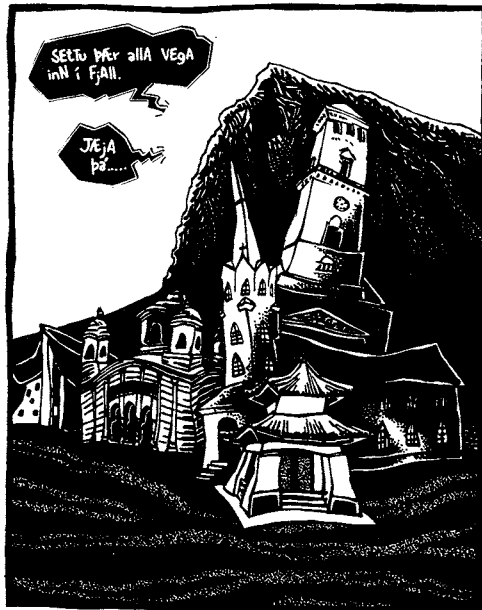
i love churches ...

It should be clear by now that the setting of THE FAITHFUL TROLL and many of Bjarni Hinriksson's other comic strips is a world of its own, “beyond the boundaries of geography,” to quote the text of the story. Many aspects of this world cannot be understood except in terms of other dimensions in cultural history, while others involve links between individual strips. This is particularly true of the church buildings that play an important role in THE FAITHFUL TROLL. When Michaelangelo has left the Stud-Troll and Maid of the Mountains, he runs into five glacier trolls who are pulling an Icelandic country church behind them over the wilderness. Mikki asks the leader what is going on. “Absolute secret,” he is told. “We were commissioned to do a little job ...” After exchanging a few words with him, the party moves on, lugging the burden through the wilderness; Mikki watches them, despondent.

Hinriksson's predilection for the subject of houses of worship first emerged in a strip which he called HOUSES OF HEAVEN (1988), which were *art nouveau* representations of four Reykjavík churches — Hallgrímskirkja, Háteigskirkja, Landakotskirkja and Laugarneskirkja — together with his reflections on the role and character of such buildings. Judging from the text, churches are “the spirit of centuries, the story of shadows” — gigantic monuments to the history of “sorrow, ecstasy and the soul,” found in Reykjavík, Córdoba, Prague and Rome alike, “in Angoulême, in Pescheira, in Freiburg, in Worthington.” In his CHURCH IN THE MOUNTAIN, Hinriksson added Doddi's church to the list. The strip opens with Michaelangelo showing a visiting troll the church belonging to his uncle Doddi. The visitor is impressed, and astonished to find such a building inside the mountain, in the realm of trolls. Mikki explains:

“Yes, look, when uncle Doddi managed to answer the three questions, just after the turn of the century, he decided to spend his years in the world of men, studying architecture in Vienna. When Otto Wagner, who was his pro-

Þessi kafli BÝSANBÝSNANNA tengist ekki aðeins grunnhugmyndinni í KIRKJUNNI Í FJALLINU heldur einnig vissum þáttum TRYGGÐATRÖLLS. Eftir að hafa fengið innblástur frá Michaelangelo gefur Níraður honum tækifæri til að breytast í mann stutta stund og hitta aftur Ágústu, þar sem hún er með rollurnar sínar á beit í dal útilegumannanna. Leiðin inni þennan þjóðsagnadal liggur út um dyr á húsi skáldsins. Mikki hefur ekki fyrr farið yfir þessi landamæri en hann breytist í mann og á fund með unnustu sinni. Ágústa er fyrst fegin að sjá hann aftur en svo ásakar hún Mikka fyrir að hafa yfirgefið sig fyrirvaralaust. Síðar, þegar hún áttar sig á að smalinn hennar var tröll í mannsmynd, flytur hún æðrulus langa tölu um að þeim sé ekki skapað nema að skilja, eins og líklega öllum sögulegum elskendum. Á meðan á þessum ræðuöldum stendur lækur ítölsk kirkja flug sitt.

Á næstu síðu sögunnar kemur á daginn að jöklatröllid Bjarmi er ábyrgt fyrir flugi ítölsku kirkjunnar í dal útilegumannanna. Bjarmi býr yfir huglægum flutningskröftum og telur sig vera að uppfylla óskir tröllsins Dunnpórs, sem ætlaði, líkt og Hjálmaldur í BÝSANBÝSNUNUM, að gleðja Michaelangelo á afmælisdaginn með nokkrum kirkjum. Bjarmi var hins vegar einum of bráður því það stóð hvorki til að ná í svona mörg guðshús né að sækja þau út fyrir landsteinana. Dunnpór tekur skýrt fram að dálæti Mikka sé aðeins bundið við íslenskar kirkjur. Meðan þeir Bjarmi og Dunnpór ræða málin frekar gengur Mikki hnugginn á braut.

Eins og þessi endursögn ber vott um er söguþráður TRYGGÐATRÖLLS í hæsta máta óhefðbundinn og verður vart skilinn án þekkingar á eldri sögum. Í ljósi þeirra tengsla sem voru milli Vinarstúlkunnar Ölmú og Steinhof-kirkjunnar hans Dotta í KIRKJUNNI Í FJALLINU má helst gera því skóna að dálæti Michaelangelos á kirkjum sé tjáning á ófullnægðri ást hans til Ágústu. Vinir Mikka leggja sig fram um að sefa trega hans með því að safna saman þessum minnismerkjum sorgar, sælu og sálar. Kaldhæðin lausn flækjunnar minnir hins vegar á grískan harmleik. Michaelangelo er dæmdur til þeirra skelfilegu örlaga að bera óbeint ábyrgð á dauða konunnar sem hann elskar. Ágústa kremst undir kirkju sem Bjarmi telur Dunnpór vilja fá til að gleðja Mikka á afmælinu.

fessor, died in 1918, Daddi was so upset that he built this model of the Steinhofkirche."

The church in the mountain has similar *art nouveau* features to the Icelandic church in *HOUSES OF HEAVEN*, the main difference being that the Austrian original itself is designed in *art nouveau* style. Nonetheless, the spirit of Otto Wagner, which Mikki invokes for the occasion with the power of his mind alone, is displeased with the model. Presumably he feels that it is overstylized. As the story progresses, however, it emerges that the Steinhofkirche is a kind of symbol of *das ewige weibliche*. Daddi admits that he made the model in memory of Alma (Mahler's wife?), the gentle Viennese girl who had taught him the beauty of inanimate objects and given him "warmth and a thought I have never experienced before or afterwards ..." Building a church corresponds, in this case, to a melancholic confession of love.

Hinriksson continued to work with churches in his serial *BIG THINGS IN BYZANTIUM I-II* (1990-91). The story opens with three Bulgarian female singers, the Trio Balkana, visiting Iceland. Their mission is to transport an Icelandic church, by the power of their song, into Big J's sphere of influence.⁷ The singers visit Reykjavík's Free Lutheran Church (Frikirkjan) and start singing, causing the church to rise from its foundations and fly away. But it does not end up in Constantinople as planned. Hjálmaldur, king of the elves, appears to have intercepted the church and brought it down in Selárdalur in the West Fjords, to add to other houses of worship already there. It soon transpires that Hjálmaldur is collecting churches to please his friend Michaelangelo, who "adores churches."

This episode in *BIG THINGS IN BYZANTIUM* links up not only with the basic concept behind *THE CHURCH IN THE MOUNTAIN*, but also with specific parts of *THE FAITHFUL TROLL*. After receiving inspiration from Michaelangelo, Ninety rewards him with the chance of becoming temporarily human and meeting Ágústa, who is tending her grazing sheep in the valley of the outlaws. The route into that folktale valley leads from the poet's back door. No sooner has Mikki crossed this boundary than he changes into a man and meets his sweetheart. Ágústa is pleased to see him again at first, then becomes angry at him for leaving her without warning. Later, when she realizes that her shepherd was a troll in human form, she nonchalantly delivers a long speech that they were fated only to part, like probably all his-

Harmur söguhetjunnar er tjáður með áhrifaríku hætti á síðustu síðu TRYGGÐATRÖLLS. Þar kemst Mikki næst því að breytast úr trölli í stein.

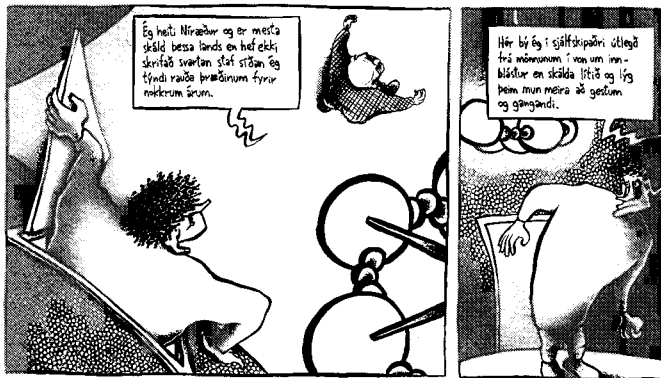
nokkrum mosabreiðum síðar

Trölllið og kirkjan, þau tvö tákn úr sagnaheimi Bjarna Hinrikssonar sem hér hefur verið fjallað um eru margræðari en svo að hægt sé að njörva þau niður. Í þeim búa náttúran og ástin, Ísland og útlönd, sköpunarþráin og eilífðin, karlinn og konan. Þar að auki felast í þeim miklir myndrænir möguleikar sem Bjarni hefur nýtt til hins ítrasta. Myndasagan HIMINHÚS, sem áður var nefnd, gefur tilefni til að ætla að hann hafi upphaflega fengið áhuga á kirkjum sem myndefni; síðari sögur bera vott um tilraunir hans til að flytja þetta myndefni inni sögu. Bjarni stendur að þessu leyti í svipuðum sporum og jöklatrölllið Bjarni sem er ábyrgt fyrir kirkju-

flutningunum í TRYGGÐATRÖLLI. Bjarni þykir reyndar „full ákafur“ í þessum flutningum, ekki síst þar sem hann flytur reiðinnar býsn af útlenskum kirkjum í dal útilegumanna. Þar á meðal eru tvær ítalskar kirkjur með prestunum Baggio og Schilacci innanborðs, en þeir heita í höfuðið á nafntaguðum ítölskum knattspyrnuheftjum. Nærvera þeirra í hinum íslenska þjóðsagnaheimi getur haft margskonar merkingu; ef við höldum okkur við myndræna þætti sögunnar eru þeir (líkt og nafnið Michaelangelo/Mikki) áminning þess að er Bjarni, þrátt fyrir þjóðleg viðfangsefni, alinn upp við alþjóðlega myndlistarhefð.

Satt að segja er ekki er vanþörf á slíkri áminningu þar sem Bjarni hefur skapað sér einkar persónulegan myndstíl — maður villist aldrei á verkum hans og verkum annarra höfundna, innlendra sem erlendra. Áhrifin kom þó víða að. Þannig má nefna að nokkun hans á sterkum svörtum grunnlit og fingerðri punktaáferð, einkum í eldri sögum, er undir sterkum áhrifum frá þeirri teikningu sem ýmsir evrópskir listamenn iðkuðu um aldamótin, ekki síst í Vínarborg Otto Wagners. Í TRYGGÐATRÖLLI þróar Bjarni þessa teikningu frekar, en þar hefur blýanturinn bæst við blekið, sem er einrátt í fyrri sögum. Fyrir vikið verða útlínur mýkri og hið svarthvíta litróf fjölbreytilegra.

Í myndbyggingu hefur Bjarni leitað að meðalvegi milli hinnar evrópsku hefðar skýrt afmarkaðra mynddramma og þeirrar óreiðu sem er jafnan kennd við bandarísk hasarblöð. Enda þótt TRYGGÐATRÖLL sé nær hinni evrópsku hefð en margar eldri sögur, til að mynda VONARMJÓLK, eru sjónarhornin drjúgum fjölbreytilegri en lesendur Tinnabókanna eiga að venjast, svo þekkt dæmi sé tekið. Í þessu sambandi er ástæða til að vekja athygli á eftirminnilegum mynddramma sem sýnir Mikka smeygja sér innum útidyrnar á húsi skáldsins.

toric lovers. During Ágústa's speech, an Italian church comes in to land, and unfortunately flattens her.

On the following page it transpires that the glacier troll Bjarni is responsible for the flight of the Italian church into the valley of the outlaws. Bjarni possesses the mental power to transport objects and imagines he is fulfilling the wishes of a troll called Dunnthór who intended, like Hjalmsdúdur in *BIG THINGS IN BYZANTIUM*, to send Michaelangelo a few churches as a birthday treat. However, Bjarni was somewhat overenthusiastic, because it had not been the idea to collect so many churches, nor to fetch them from abroad. Dunnthór states clearly that Mikki's admiration is confined to Icelandic churches. While Bjarni and Dunnthór are discussing the matter, the forlorn Mikki takes his leave.

As this summary shows, the plot of *THE FAITHFUL TROLL* is highly unconventional and can hardly be understood without background knowledge of Hinriksson's earlier tales. Bearing in mind the link between the Viennese girl Alma and Dodd's Steinhofkirche in *THE CHURCH IN THE MOUNTAIN*, Michaelangelo's admiration for churches seems most likely to be an expression of his unsatisfied love for Ágústa. Mikki's friends make an effort to relieve his melancholy by collecting these memorials to sorrow, ecstasy and the soul. The ironic resolution, however, recalls Greek tragedy: Michaelangelo is condemned to the terrible fate of bearing indirect responsibility for the death of the woman he loves. Ágústa is squashed underneath the church that Bjarni thinks Dunnthór wants Mikki to have in order to cheer him up on his birthday. The hero's tragedy is expressed forcefully on the final page of *THE FAITHFUL TROLL*, where Mikki comes close to changing from a troll into a stone.

several plains of moss later

The symbols of the troll and the church in Hinriksson's comic strip are so complex that they defy classification. They incorporate the nature and love, home and abroad, the creative urge and eternity, man and woman. In addition, they possess great pictorial potential that Hinriksson has taken full advantage of. *HOUSES OF HEAVEN* invites the assumption that he originally became interested in churches as a pictorial subject; his later strips testify to attempts to incorporate this subject into a story. In this respect, Bjarni Hinriksson is in a similar position to the glacier troll Bjarni, who is responsible for transporting the churches in *THE FAITHFUL TROLL* and seems "rather too enthusiastic" in doing so, especially when he transports a legion of non-Icelandic churches into the valley of the outlaws. Among them are two Italian churches with

Við sjáum þá felaga ofanfrá; veggir, gólf og hurð mynda sterka þríhyrninga inni ferkantaðan myndflötinn. Í forgrunni hægra megin eru loks tvö hringform (hlíðstæð hvirflum Mikka og Níræðs) tengd með smærri hringformum — á næstu mynd rennur það upp fyrir okkur að þetta er ljósakróna. Kúplur ljósakróunnar kallast reyndar á við hringform sem er eins konar leiðarminni TRYGGÐATRÖLLS. Sagan hefst á myndramma þar sem þetta hringform er einrátt. Í næsta ramma birtist það aftur fyrir ofan dökkan fjallgarð og burstir bæjarins hennar Ágústu þannig að við áttum okkur á að hér er sólin á ferð. Í þriðja ramma hefur hún ummyndast í örvæntingafullt auga Mikka.

Jafnhliða þeirri framrás sem myndatextarnir gefa til kynna á þessari fyrstu síðu sögunnar hverfur hringformið — auga Mikka — smátt og smátt útúr ramma. Hér haldast myndir og texti sérstaklega vel í hendur, en lykkillinn að áhrifa-mætti síðunnar felst einmitt í því hve spar Bjarni er á myndlýsingar.

Því er stundum haldið fram að sérstæða myndasagna búi ekki sist í því sem gerist á milli myndramma. Á því óræða bili liður tíminn. Stundum fylla myndasagnahöfundar uppi slík bil með texta. Um miðbik TRYGGÐATRÖLLS, eftir að Michaelangelo hefur horft á eftir fjöklatröllunum með íslensku sveitakirkjuna í eftirdragi, má þannig lesa setninguna: „Nokkrum mosabreiðum síðar ákveður tilveran að binda enda á tilviljanirnar í lifi Mikka.“ Oftast eru þó slíkar mosabreiður í sögum Bjarna óútskýrðar; lesandanum er látið eftir að fylla í eyðurnar og þarf raunar að halda sér vel við efnið. Lykilatburður í TRYGGÐATRÖLLI er dauði Ágústu undir ítölsku sveitakirkjunni. Bjarni lýsir þessum atburði með því að teikna fyrst tvær áþekkar myndir: Við sjáum uppeftir Ágústu á þeim báðum en á þeirri síðari er ferhyrndur flötur fyrir ofan höfuð hennar sýnu stærri en á þeirri fyrri

— kirkjan er að lækka flugið. Á þriðju myndinni er sýndur ógreinilegur skuggi Ágústu, en á þeirri fjórðu hefur sjónarhornið breyst: Presturinn Baggio heilsar landa sínum Schilacci úr efstu hæð kirkjunnar. Það þarf glöggst auga og nokkra ályktunargáfu til að átta sig á að örsmáar hendurnar neðst á myndinni eru hendur Ágústu og að hún hefur kramist undir byggingunni frá því að við virtum fyrir okkur næsta ramma á undan.

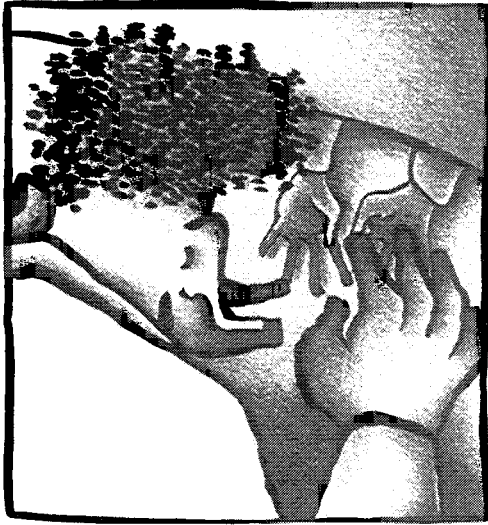
the priests Baggio and Schilacci on board, named after famous Italian footballers. Their presence in the world of the Icelandic folktale could have all manner of signification; on the visual side alone, they are (like Michaelangelo/Mikki) a reminder that Bjarni Hinriksson, in spite of his ethnic subject, has been brought up and trained in the international comic strip tradition.

This point is in fact worth underlining, since Hinriksson has cultivated a personal pictorial style — his works can never be mistaken for those of other authors, Icelandic or otherwise. Yet his influences come from all around. For example, his use of strong black backgrounds and his delicate dotted texturing, especially in the earlier strips, are strongly influenced by European fin-de-siècle drawing, not least from the Vienna of Otto Wagner. In THE FAITHFUL TROLL, Hinriksson elaborates by adding pencil to the ink that dominated the earlier strips. His outlines grow correspondingly softer, and his black-and-white palette more varied.

In terms of pictorial construction, Hinriksson has sought a balance between the European tradition of clearly defined pictorial panels and the chaos normally identified with American action comics. Even though THE FAITHFUL TROLL is closer to the European tradition than many of his earlier strips, for example MILK OF HOPE, its perspectives are considerably more varied than those familiar to, say, readers of Tintin. One panel deserves to be pointed out as particularly noteworthy, where Mikki goes through the door of the poet's house. We see them from above, with the walls, floor and door describing a strong triangle inside the square pictorial surface. In the right foreground there are two circular forms (paralleling the tops of Mikki and Ninety's heads), joined with smaller circles — and in the following picture we realize that these are a candelabrum. The bulbs of the candelabrum, in fact echo the circular forms that serve as a kind of leitmotiv throughout THE FAITHFUL TROLL. The strip opens with a panel dominated by this circular form. In the next panel it reappears above a dark range of mountains and the eaves of Ágústa's house, and we realize it is the sun. In the third panel, the circular form has been transformed into Mikki's despondent eyes. Mapping the progression suggested by the captions on this first page of the strip, the circular form — Mikki's eyes — gradually disappears from the frame. Here the pictures and captions are particularly well linked; the key to the effectiveness of this page is indeed Hinriksson's economical picture-work.

The comic strip is sometimes claimed to be a unique medium not least for the action that takes place between its frames. During this unfathomable interval, time passes. Cartoonists sometimes fill

Staðfestingin fæst þó ekki fyrr en á næstu síðu, þegar Mikki krýpur niður og snertir hendur Ágústu sem gægjast undan útvegg kirkjunnar.

Undir lok TRYGGÐATRÖLLS, eftir að tröllíð hefur yfirgefið dal útlegumanna, ber útgefandinn Björn Béus sig upp við Michaelangelo og færir honum þær fregnir að innblástur Niræðs hafi aðeins varað skamma hríð eftir að þeir Mikki skildu. Björn býður Mikka frægð, frama, gull, silfur og seðla ef hann gangi til liðs við þá Niræð: „Saman munuð þið skapa litterer stórvirki og ég svo koma þeim á framfæri!“ Mikki svarar tilboðinu játandi, enda segist hann kannski hafa verið saklaus, en aldrei vitlaus. Þegar útgefandinn spyr um Ágústu brotnar Mikki niður og breytist í stein, eins og áður var nefnt. Björn gefur honum þá það ráð að varðveita minningu hennar með því setja hana í einhverja bókina. Þessi sakleysislega athugasemd beinir athyglinni að því sköpunarferli sem býr að baki sögunni. Við getum velt vöngum yfir því hvort Mikki og Niræður hafi ef til vill samið TRYGGÐATRÖLL í sameiningu, eða öllu heldur að hve miklu leyti Bjarni Hinriksson sé tvívari Mikka. Slíkar vangaveltur má styðja með því að benda á að þeir félagar eru furðu áþekkir útlis, ekki síst þegar tröllíð breytist í smala.

Og gott ef það eru ekki tvíburasystkini smalan og Ágústu sem leika titilhlutverkin í sagnaröðinni um nútímafólkið Mimi og Mána sem Bjarni birti í *Vikubladinu* árið 1993. Ólíkt flóknum tákneimi tröllasagnanna lifa þau

out such gaps with text. Around the middle of THE FAITHFUL TROLL, after Michaelangelo has been watching the glacier trolls pulling their Icelandic country church, comes the sentence “Several plains of moss later, existence decides to put an end to the coincidences in Mikki’s life.” Generally, however, such plains of moss are unexplained in Hinriksson’s tales, and the reader is left to fill in the gaps, and in fact needs to keep well alert. A key event in THE FAITHFUL TROLL is Ágústa’s death beneath the Italian country church. Hinriksson describes it by first drawing two similar pictures: We see an extended view of Ágústa on them both, but the square plane above her head is noticeably larger in the second one – the church is coming in to land. The third panel shows Ágústa’s vague shadow, and in the fourth, the perspective has changed: Father Baggio is greeting his compatriot Schillaci from the top floor of the church. It calls for a keen eye and some powers of deduction to realize that the tiny hands at the bottom of the picture belong to Ágústa, and that she has been crushed by the building in the time since we saw the preceding panel. This suspicion is not confirmed, however, until on the next page, when Mikki kneels down and touches Ágústa’s hands as they peep out from beneath the exterior wall of the church.

Towards the end of THE FAITHFUL TROLL, after Michaelangelo has left the valley of the outlaws, the publisher Björn Béus approaches him with the news that Ninety’s inspiration had only proved short-lived after Mikki left him. Björn offers Mikki fame, fortune, gold, silver and banknotes if he is prepared to team up with him and Ninety. “Together you will create literary masterpieces and I shall make them known to the world!” Mikki accepts the offer, saying that he was perhaps innocent but never stupid. Asked by the publisher about Ágústa, Mikki breaks down and turns to stone. Then Björn advises him to preserve her memory by committing it to a book. This innocent comment directs attention to the creative process underlying the story. It gives us an opportunity to wonder whether it was not in fact Mikki and Ninety who wrote THE FAITHFUL TROLL together, or rather, to wonder about the extent to which Bjarni Hinriksson is a parallel of Mikki. In support of such speculation, it is worth pointing out that the two are strikingly similar in appearance, especially when the troll turns into a shepherd. And it could well be the shepherd and Ágústa’s twins who play the title role in the series about the contemporary couple Mimi and Máni, which Hinriksson published in the newspaper *Vikubladid* in 1993. Unlike the complex symbolic world of the troll stories, this couple live in the contemporary Icelandic real world where ordinary people ponder over doing their shopping

skötu hjú og hrærast í íslenskum veruleika samtímans, þar sem almenningur brýtur heilann um matarinnkaup og barneignir. Á síðustu misserum hefur Bjarni gengið enn nær sjálfum sér við val á viðfangsefnum. Á þeirri sýningu sem nú stendur yfir á Kjarvalsstöðum má sjá nýjustu afurð þessarar þróunar, myndasögur þar sem hann sviðsetur drauma sína.

Jón Karl Helgason

- 1 Það kom til dæmis í hlut Bjarna að þýða og kynna þær átta sögur jafn margra franskra myndasagnahöfundna sem birtar voru í fimmta hefti tímaritsins í tengslum við frönsk-íslensku sýninguna á Kjarvalsstöðum.
- 2 Myndræn útfærsla var hins vegar breytileg. Sumir íslensku listamannanna, svo sem Ásgrímur Jónsson og Muggur, sóttu í evrópska myndhefð meðan aðrir leituðu fyrirmynda í náttúru Íslands. Tröll Ásmundar Sveinssonar eru ágætt dæmi um það síðarnefnda.
- 3 Sagan hefur enn ekki birst á íslensku en var prentuð í frönsku tímariti á síðasta ári undir titlinum LE LAIT DE L'ESPOIR.
- 4 Bjarni hefur löngum haft mikinn áhuga á arkitektúr í myndasögum. Hann hélt til að mynda fyrirlestur um þetta efni fyrir nemendur í Myndlista og handiðaskóla Íslands á árinu 1991, sjá *Gisp!* 4 (1991), s. 3.
- 5 Halldór Baldursson vitnaði í eina slíka mynd Schevings á forsíðu fyrsta tölublaðs *Gisp!* árið 1990.
- 6 Þessu til staðfestingar mætti vitna í litríka sögu sem Bjarni birti í fyrsta tölublaði *Gisp!* undir titlinum KULDI (1990), en þar er sagt frá því þegar málariinn El Greco sendi eitt sinn „nokkra málverksmenn til mosalandsins mikla norður í höfum. Þaðan áttu þeir að koma með gull, reykelsti og glans myndir til að seta þunga lund meistarans“.
- 7 Í síðari hluta sögunnar er látid í það skína að Stóra Jodid sé Jústíníus, fyrrum keisari í Konstantínópel. Ferð Trio Balkana er þáttur í tilraunum hans til að auka völd rétttrúnaðarkirkjunnar. Sagan birtist í tveimur hlutum í fyrstu heftum *Gisp!*.

and having children. Most recently, Hinriksson has encroached even more on his own person in his choice of subject. The present exhibition at Kjarvalsstadir shows the latest product of this development, comics in which he dramatizes his dreams.

- 1 For example, he was assigned the job of translating and introducing the eight strips by as many French cartoonists published in issue five in connection with the Franco-Icelandic exhibition at Kjarvalsstadir.
- 2 The visual treatment, on the other hand, varied. Some Icelandic artists such as Ásgrímur Jónsson and Muggur quarried European pictorial tradition, while others sought their models in Icelandic nature. Ásmundur Sveinsson's trolls are an excellent example of the latter.
- 3 This story, still unpublished in Icelandic, was printed in a French magazine last year under the title LE LAIT DE L'ESPOIR.
- 4 Hinriksson has long been interested in architecture in his comics. He delivered a lecture on the subject to students at the College of Arts and Handicraft in 1991, see *Gisp!* 4 (1991), p. 3.
- 5 Halldór Baldursson alluded to one such painting by Scheving on the cover of the first edition of *Gisp!* in 1990.
- 6 Hinriksson's colourful strip COLD (1990) in the first volume of *Gisp!* reinforces this notion. It describes the time that El Greco sent "a number of painters to the great land of moss in the northern ocean. They were to return from there bringing gold, frankincense and glossy photos to soothe the master's heavy spirits."
- 7 Part two of the story implies that Big J is the Byzantine Emperor Justinian. The Trio Balkana trip is part of his attempt to increase the power of the Orthodox Church. The story appeared in two instalments in the first volumes of *Gisp!*.